

8. Сичов С.О. Основи силових видів спорту та єдиноборств: [навч. посібник] / С.О.Сичов, Ю.А.Попадюха. – К.: НТУУ «КПІ», 2007. – 156 с.

9. Malikov N.E. Eksperimentalnoe obosnovanie novykh metodicheskikh podhodov k otsenke funktsionalnogo sostoyaniya sportsmenov vyiskoy kvalifikatsii / N.V.Malikov // Pedagogika, psihologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo viovannya i sportu: zh. nauk. prats za redakts Eyn. prof. Ermakova S.S. – Harkiv: HDADM (HHPI), – 2002. №2 – S. 89-92.

10. Platonov V.N. Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Obschaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya: ucheb. dlya stud. vuzov fiz. vospitaniya i sporta / V.N.Platonov. – K.: Olimpiyskaya literatura, 2004/ - 808 s.

УДК 376.32-053.8: 371.382

Сокирко О.С., Кемкіна В.І., доцент
Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ КОРЕКЦІЇ РУХОВОЇ СФЕРИ ДОРΟΣЛИХ СЛІПИХ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто проблему корекції рухової сфери дорослих сліпих засобами ігрової діяльності. У дослідженні використані обґрунтування педагогічних умов корекції рухової сфери дорослих з набутою сліпотою.

Ключові слова: корекція, дорослі сліпі, корекційно-педагогічний процес, ігрова діяльність, рухова сфера, голбол, психофізичні можливості.

Сокирко А.С., Кемкіна В.І. Педагогические условия коррекции двигательной сферы взрослых слепых средствами игровой деятельности.

Рассмотрена проблема коррекции двигательной сферы взрослых слепых средствами игровой деятельности. В исследовании использованы обоснование педагогических условий коррекции двигательной сферы взрослых с приобретенной слепотой.

Ключевые слова: коррекция, взрослые слепые, игровая деятельность, двигательная сфера, психофизические возможности.

Sokirko A.S. Kemkina V.I. Pedagogical conditions of correction motor areas adult blind by means gaming activities.

The thesis is devoted to the problem of motor sphere correction of adult blinds by means of game activity. The theoretical - methodical generalization and new solving of the scientific problem of adult blinds at the age of 22-35 motor sphere correction by means of game activity, that is displayed in its program development, model and technology. The new conceptual, methodological approach of principle to the motor sphere correction of adult blinds, that is considered as a factor for its efficiency increasing, has been offered in the work. The game activity influence on motor sphere correction of adult blinds has been detected and proved. Productivity of medical-social rehabilitation program for adult blinds suggests usage of the following models: social adaptation; integration into society; defect compensation; independent inclusion of blinds into social surrounding; independent spatial locomotion, with the help of safe analysers; involvement into social life and work, taking into account psycho-physical abilities of blind people. The method of speech support for adult blinds in correctional-pedagogical process at the lessons with game specific has been developed and tested.

The results of study may serve as a ground for working out the psychological and pedagogical recommendations and standards of special education, for improving existing programs of special education and study, and also for acquiring specialties by the blinds. They also would allow to add and widen the contents of corrective pedagogics within the problem of adult blinds' motor activity correction, would help them to chose a profession and to integrate successfully in a modern society.

Key words: correction, compensation, adult blinds, correctional-pedagogical process, game activity, motor sphere, goalball, social adaptation, integration.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Виключення зору із системи аналізаторів дорослих сліпих суттєво впливає на процес їхнього психофізичного, психологічного і соціального розвитку. Ураження зору позначається на свободі і довільності переміщення сліпого в просторі, впевненості його рухів, часу їх формування (Л.С. Выготский Л. С [1,с.45]). Опосередковано воно впливає на стан пам'яті, мислення та інших пізнавальних процесів. Невпевненість у рухових діях та їх наслідки негативно позначаються на самооцінці дорослих сліпих, інтенсивності характеру спілкування з оточуючими, інтеграції в процеси суспільної взаємодії і співпраці (Л.С. Выготский Л. С [2,с.221], А.Г. Литвак [4,с.32]). Утрата зору в дорослому віці призводить до функціонування всього організму в стані постійного стресу, що відбувається на стані серцево-судинної системи, фізичної працездатності, психомоторних функціях і швидко-силових якостях. Проте, корекція рухової сфери дорослих сліпих із застосуванням спеціальних методик, спрямованих на використання всієї системи збережених аналізаторів, дозволяє компенсувати наслідки набутого порушення в усіх сферах діяльності (J.Rotshild [6,с.320]).

Корекції рухових порушень сприяє ігрова діяльність, яка є важливим напрямком корекційно-виховної роботи (Л.С. Вавіна [3,с.221]) А.Е.Candela [5,с.180]). Однак наукові розробки вчених зосереджені переважно на корекційно-педагогічній роботі з особами, які мають вади зору, дошкільного і шкільного віку. Особливості корекції порушень рухової сфери у дорослих з набутою сліпотою не були предметом спеціальних наукових досліджень, не визначено також роль у цьому

процесі ігрової діяльності. Відповідно до цього було визначено тему дослідження «Педагогічні умови корекції рухової сфери дорослих осіб з набутою сліпотою засобами ігрової діяльності».

Мета роботи: визначити та обґрунтувати педагогічні умови корекції рухової сфери дорослих осіб засобами ігрової діяльності.

Завдання роботи:

1. Виявити функціональні особливості стану організму дорослих сліпих і рівень розвитку їх рухових якостей.
2. Схарактеризувати організаційно-педагогічні та дидактичні особливості корекційної роботи з розвитку рухової сфери дорослих з набутою сліпотою.
3. Визначити педагогічні умови корекції рухової сфери дорослих з набутою сліпотою засобами ігрової діяльності.

Результати досліджень та їх обговорення: Для визначення функціональних показників тих систем організму, які швидко реагують на фізичне навантаження на констатувальному етапі експерименту використовувався комплекс фізіологічних методів, який включав запис електрокардіограми за методикою Г.А. Бобкова; визначення варіаційної пульсографії за методикою Р.М. Баєвського, фізичної працездатності за методикою В.Л. Карпмана (PWC_{170}), показників зовнішнього дихання за допомогою оксигемограми за методикою А.Г. Дембо, вивчення медичних карт. Результати, отримані за цими методиками слугували підставою для визначення осіб, які могли увійти до складу експериментальних груп за фізичним станом здоров'я.

Так, було виявлено, що моторна активність дорослих сліпих нижча, ніж у здорових осіб: при нормі у 156 натискань за тепінг-тестом вона коливалась у межах 1-16. При цьому найбільш висока моторна активність була зафіксована в осіб із захворюваннями сітківки і судинної оболонки ока (16 натискань), сліпі з ускладненням короткозорості і, дещо меншою мірою, атрофією зорових нервів, роївки і кришталика виконали 15 і 14 натискань відповідно. Було встановлено, що зниження гостроти зору супроводжується зниженням моторної активності ($r = 0,31$ при $p = 0,999$). Значне зниження її спостерігається у сліпих з гостротою зору 0,01 – 0,02. Зворотна залежність виявлена між віком, в якому відбулося порушення зору і моторною активністю ($r = -0,16$ при $p = 0,95$), при цьому зміна сумарного показника з віком відбувалася за рахунок зростання кількості натискувань правою рукою ($r = 0,26$ при $p = -0,99$); Статистично достовірних відмінностей за показниками моторної активності та її функціональної асиметрії (ФА) між групою сліпих, що мають рівну гостроту зору обома очима і групою здорових осіб не виявлено. Негативний вплив на моторну активність чинить наявність асиметрії гостроти зору: в осіб з асиметрією гостроти зору чи сліпотою одного ока ФА значно збільшується - в 1,5-2,7 рази по відношенню до норми. Виразене виявлення функціональної асиметрії характерне при сліпоті (ФА = 18%) або більшому зниженні гостроти зору на правому оці (ФА = 24,7%).

Для вивчення рівня розвитку рухових якостей дорослих сліпих нами був проведений комплекс тестів; до якого входило ведення м'яча $2*15$ м(с); кількість катань в присяді за 30 с. у стінку; ловля голбольного м'яча (кількість повторень); катання голбольного м'яча з кидком до воріт (кількість повторень за 1 хв.); біг на 20 м. із положення високого старту, човниковий біг $3*10$ м. з двома поворотами; стрибок у висоту, у довжину, з місця, тощо.

При розробці програмного матеріалу для проведення занять ігрової спрямованості з експериментальною групою дорослих чоловіків у віці 22-35 років використовувались засоби ігрової діяльності. В експериментальних групах дорослих сліпих заняття проводили за двома варіантами співвідношення засобів.

Диференціювання фізичного навантаження дорослих сліпих, які займалися в експериментальних групах, забезпечувалося розподілом часу, що приділявся на заняттях спеціальним, розвивальним вправам і навчання спеціальних рухових дій. У першій експериментальній групі на першому році навчання цей час було розподілено в такий спосіб: 17% – на спеціальні вправи, 25% – на загально розвивальні, 28% – на навчання спеціальних рухових дій, необхідних для гри в голбол, і 30% – на навчання гри в голбол.

На другому році навчання розподіл часу занять був таким: 25% – на спеціальні вправи, 15% – на загально розвивальні, 25% – на навчання спеціальних рухових дій, 35% – на інтегральну підготовку.

У другій експериментальній групі диференціювання фізичного навантаження в перший рік здійснювалося за схемою: 35% часу приділялося спеціальним вправам, 25% – загально розвивальним і 40% – навчання рухових дій. На другому році навчання спеціальним вправам відводилося 35% часу заняття, 15% займали загально розвивальні вправи і 50% – навчання рухових дій.

В основу експериментальної методики занять з дорослими сліпими у віці 22-35 років була запропонована гра в голбол.

У процесі занять голболом здійснювались не лише загальні завдання - розвиток, навчання, виховання, які збігалися з освітніми завданнями здорових людей і відбивалися в програмних документах, але і спеціальні завдання. Вони мали коректувальну, компенсаторну, профілактичну, і в разі потреби лікувально-відновну спрямованість.

Пріоритет був відданий грі у голбол оскільки він має такі переваги: є сильним засобом всебічного розвитку і виховання дорослих сліпих; адаптований до особливостей дорослих сліпих; існує тісна взаємодія гравців, педагогів, вихователів; зміст гри чітко регламентований і впливає на функціональний стан організму дорослих сліпих; можна враховувати наявність попереднього досвіду зорово - слухового сприйняття пропонованого навчального матеріалу, а так само їх стан гостроти зору, рівень фізичної підготовленості, вікові й індивідуальні можливості, наявність навиків просторового орієнтування, місце і час проведення гри, їх інтереси і настрої.

Порівняння результатів тестування в КГ, ЕГ1 і ЕГ2 до початку експериментального навчання показало, що вони суттєво не розрізняються між собою. Після проведення педагогічного експерименту кількість дорослих сліпих з високим рівнем розвитку рухових якостей і дій у першій експериментальній групі суттєво збільшилася. Це спостерігалось у таких складних технічних вправах, як ведення м'яча, передача м'яча двома руками від грудей, а також виявлення швидкості і витривалості. Виявлено, що в сліпих і зрячих дорослих, які систематично займалися фізичними вправами з використанням ігрової

діяльності, відбувається інтенсивний розвиток рухових якостей та ігрових умінь. Найбільший приріст у показниках рухових якостей та ігрових дій відбувся в дорослих сліпих першої експериментальної групи, в якій методика проведення занять передбачала навчання гри в голбол.

Крім того, нами було виявлено, що систематичні заняття сліпих дорослих фізичними вправами позитивно впливають на зростання парасимпатичної регуляції, зниження централізації ритму серця і підсилення процесів ауторегуляції. У дорослих сліпих порівняно зі зрячими особами ці зміни відбуваються більш повільно і менш виражено, що зумовлено труднощами адаптивних перебудов. До найбільш значущих змін у показниках серцево-судинної діяльності в дорослих сліпих призводять заняття, у яких процес корекції рухової сфери здійснюється на засадах навчання ігрової діяльності – голболу. Корекція рухової сфери дорослих сліпих з використанням загальнорозвивальних вправ і елементів ігрової діяльності позначається на покращанні функціональних показників стану серцево-судинної системи меншою мірою.

За результатами тестування виявлено, що психомоторні функції в дорослих сліпих першої експериментальної групи, які пройшли підготовку за методикою розвитку рухової сфери засобами ігрової діяльності, вищі порівняно з другою експериментальною і контрольною групами.

Отже, результати дослідження засвідчили ефективність запропонованих нами педагогічних умов корекції рухової сфери дорослих сліпих засобами ігрової діяльності та методики їх реалізації в корекційно-педагогічному процесі.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:

1. Найбільш ефективною для корекції та розвитку рухової сфери дорослих з набутою сліпотою є методика корекційно-педагогічної роботи, що забезпечується комплексом педагогічних умов, які передбачають використання форм ігрової діяльності, адаптованих до первинної вади - набутої сліпоти та диференціювання фізичних навантажень з урахуванням стимулювання роботи збережених аналізаторів.

2. Використання форм ігрової діяльності повинно визначається віковими та специфічними психофізичними особливостями, впровадженням модифікованих засобів ігрової діяльності з елементами спортивних, рухливих ігор, гри в голбол.

3. Урахування первинної вади – відсутності зору, зумовлює використання у практиці корекційної роботи методів і методичних прийомів, зокрема засобів ігрової діяльності, спрямованих на стимулювання і підтримку роботи збережених аналізаторів (слухового, дотикового, нюхового); створення спеціальних мовленнєвих інструкцій і наочних приладь для методичного супроводу корекційно-педагогічного процесу з розвитку рухової сфери дорослих сліпих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Проблемы дефектологии : [сб.] / Лев Семенович Выготский ; [сост., авт. вступ. ст. и библиогр. Т. М. Лифанова ; авт. коммент. М. А. Степанова]. – М. : Просвещение, 1995. – 524, [3] с.
2. Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Т. 4 : Детская психология / Лев Семенович Выготский. – М. : Педагогика, 1984. – 432 с.
3. Вавіна Л.С. Науково-теоретичні засади удосконалення змісту початкової освіти сліпих і слабозорих учнів / Л.С. Вавіна // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі : наук. метод. зб. Вип. 5. – К. : Науковий світ, 2004. – С. 8-11.
4. Литвак А.Г. Психология слепых и слабовидящих / А.Г. Литвак. — СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 1998 – 121с.
5. Candela A.E. Diving for Blind and visually Impaired People. / A.E. Candela, "Journal of Visual Impaired and Blindness"/ – 1982, p. 186-189.
6. Rotshild J. Play Therapy with Blind Children./ J.Rotshild// N.Y. The Nfnew Out -look for the Blind, 1960, V. 54, p. 324-481.
7. Schauerte H. Flape Geschichte und Geschichten von Kirchhundem Das Buch ist in einem guten Zustand mit leichten Gebrauchsspuren./ H.Schauerte// Verkehrs und Verschönerungsverein. –: APC, 1996. – P. 383-388
8. Werner H. C. The concept of frigidity: a critical evaluation/ H.C. Werner//Psychological Review. – Lids : Impuls, 1996. – 135 p.

УДК 615.825:616.248-053.5

Соснов А.Г., Качинський А.О.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ 7-8 РОКІВ, ХВОРИХ НА БРОНХІАЛЬНУ АСТМУ, У ПІСЛЯЛІКАРНЯНОМУ ПЕРІОДІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

У статті зазначено, що фізична реабілітація дітей 7-8 років, хворих на бронхіальну астму, у післялікарняному періоді реабілітації спрямована на підтримку ремісії хвороби; відновлення і поліпшення функції зовнішнього дихання і серцево-судинної системи, психологічного статусу хворих. З цієї метою використовується комплекс лікувально-відновлювальних заходів, що включає застосування лікувальної фізкультури, масажу, фізіотерапії, танцювальної терапії.

Ключові слова: фізична реабілітація, діти 7-8 років, хворі на бронхіальну астму, післялікарняний період.

Соснов А. Г., Качинский А.О. Современный взгляд на проблему физической реабилитации детей 7-8 лет, больных бронхиальной астмой, в послеоперационном периоде реабилитации.

В статье отмечено, что физическая реабилитация детей 7-8 лет, больных бронхиальной астмой, в